

Štev. 7.

V Ljubljani, dne 3. julija 1913.

Leto V.

Letošnja košnja.

Spomladno vreme je bilo v aprilu in maju bolj suho. Ze spomladi so se kmetje bali, da bo letos trava redka in na travnikih le malo pridelka. Košnja nam je pa pokazala precej drugačno sliko. — Gospodarji, ki skoro nič ne gnojijo in denejo le koso na travnik, so imeli tako malo sena, da se skoro delo ni izplačalo. Res je, kar je rekel železniški minister, ko je ogledaval letos našo deželo, da so naši travniki lačni, mi še lahko rečemo: žejni tudi.

Mnogi gospodarji, katerim se zdi škoda vsakega vinarja za umetna gnojila, bodo letos z mrvo komaj shajali, ker zna tudi otava bolj redka ostati. Bolj mokri travniki so pa povsod dali še zadosti sena.

Vsa drugačna podoba se pa kaže na dobrooskrbovanih travnikih. Če je gospodar vozil gnojnico in spravil vsaj nekaj sodov na travnik, je imel letos najlepše plačilo. Mrva je bila gosta, trave visoke, pridelek tudi veliko boljši, kakor na pogojenem svetu. Zdaj se vidi, kako nespametno delajo oni, ki pustijo, da jim gnojnica iz gnojišča teče na cesto.

Tudi poraba umetnih gnojil se je prav izvrstno izkazala. V naših krajih vpliva dobro žlindra, še bolj pa superfosfat. Šola na Grmu je hotela natančno dognati, kaj je boljši za travnike, ali žlindra ali superfosfat. Napravili so popolnoma enake parcele in pognojili na eni s čilskim solitrom. Dala je pri obeh košnjah 54 q pridelka. Na drugo so dali 400 kg Thomasove žlindre in 200 kg kalijeve soli. Pridelali so 42 q sena, 14 q otave, skupno 56 q. Na tretjo so dali 400 kg superfosfata in 200 kg kalijeve soli. Bilo je 47 q sena in 15 q otave, skupno 62 q. Gnojenje s superfosfatom se je torej obneslo, ker je bilo 6 q več pridelka kot s Tomaž. žlindro. Ko so pridelali četrti parceli 100 kg čilskega solitra in potrosili 400 kg žlin-

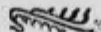
dre in 200 kg kalijeve soli, je bilo 46 q sena in 21 q otave, torej 67 q. Pri peti parceli so vzeli mesto žlindre superfosfat, drugo je ostalo kakor pri četrti, in dobili so 51 q sena in 20-50 q otave, torej skupno 73 q. Zopet je bilo gnojenje s superfosfatom boljše. Pozabiti ne smemo, da se pozna gnojenje prav dobro skozi tri leta. Nepognojena parcela je dala le 45-7 q pridelka.

Tudi pri nas smo imeli s superfosfatom prav iste izkušnje. Nalašč smo že jeseni pognojili s superfosfatom in kalijevo soljo in navozili gori še gnojnice. Mrva je bila vsaj trikrat toliko vredna, kakor druga sosedna prav ob isti legi. Kdor je to gledal, skoro verjeti ni mogel, da je kaj takega mogoče.

S tem je dokazano, da je superfosfat prav dober tudi za jesensko gnojenje. Kmetje, katerim se je škoda zdelo nekaj kron žrtvovati za gnojila in niso marali voziti gnojnice, so letos udarjeni. Da bi jih vsaj ta očitvidni zglod spametoval za naprej. Kdor hoče veliko nakositi, naj kupi tudi za travnike umetna gnojila, zlasti superfosfat in naj napravi precej gnojno jamo, če je že zdaj nima.

Neki posestnik je letos posul spomladi 3 vreče superfosfata na travnik in ga dobro prebranal. Druga leta je bilo navadno osem bolj slabih vozičev; v najboljših letinah se je nakosilo 10 voz sena. Letos je bilo na pogojenem in prebrananem svetu dobrih 12 voz sena, ki so bili tako veliki, kakor še nikdar poprej.

Po tej poti je torej mogoče prav gotovo še znatno povzdigniti našo žižinjorejo. Če bo dosti mrve, bo tudi veliko živine.

Cene žita in kruha.

Izkušeni strokovnjak na polju mlinarstva in pekarije, ki je sam lastnik velikega umetnega mlina in mestne

pekarije v Brucku ob Muri, V. Till, zasleduje že dolgo vrsto — 40 let — nesorazmerje v cenah, ki jih prejme kmet za pridelano žito in cenah, ki jih mora plačati meščan in tržan za svoj kruh.

Kadar se govori o današnji draginji, se izreka na shodih in med zasebniki nešteto misel: Cene žitu se morajo znižati, zlasti se mora odpraviti carina na žito, potem se bodo tudi cene kruhu bistveno znižale.

Toda to naziranje je bôso; Till nam podaja račun, ki sledi spodaj in o katerega resničnosti se lahko prepriča sleherni s tehtanjem.

Sto kilogramov pšenice stane pri carini 6 K 30 vin. okoli 24 K. Če bi ne bilo nobene carine, bi stala pšenica 18 kron.

Pri današnji ureditvi velikih mlinov pride cena čiste moke — auscug — za okoli 50% dražje nego znaša cena pšenice, torej na 36 K.

Iz 100 kg pšenične moke dobimo 128 kg kruha v majhnih koscih — žemlje — rogljički (kifeljci). Te tehtajo danes po 30 do 32 gramov in se prodajajo po 4 vin. — dobi se jih iz 128 kg blaga 4000 kosov in vržejo 160 K.

Ako odračunamo od teh 160 kron vrednost moke per 36 K, potem ostane peku za njegov trud 124 K, to se pravi po domače: moka je udeležena pri ceni kruha le z 22 odstotki, pek pa s celimi 78%. Če računamo, da bi carina odpadla, potem bi bila cena pšenice 18 K, cena moke (50% višja) 27 K, zraven pekov zaslužek v znesku 124 K, bi stalo 128 kg kruha, narejenega iz 100 kg moke, 151 K, to je za 6% manj. Žemlje bi bile za 6% težje, to je namesto 32 gr bi tehtale po 34 gramov.

Kako vse drugače pa bi moralo biti v resnici! Recimo, da bi imela pšenica ceno 36 K za 100 kg in bi bila moka vsled boljše metve le za 25% dražja od pšenice, potem bi prišlo 100 kg pšenične moke na 45 K. — Pekovski stroški bi se z boljšim, bolj osredotočenim in strojnim delovanjem prav

lahko znižali od 124 K na 35 K. Na ta način bi stalo 128 kg lepega belega kruha, ki se dobi iz 100 kg moke, le 80 K; teh 80 K se pa dobi iz 2000 žemelj po 4 vinarje in vsaka žemlja tehtata 64 gramov (torej dvakrat več nego danes).

Ako dobijo kmetje za svojo pšenico po 36 K, potem bodo v stanu svoje dolgove plačati sami in vse komisije za razdolževanje posestev grede lahko v Albanijo na počitnice.

Pri hlebcih iz ržene moke je račun tak-le: recimo da stane 100 kg rži 22 K (danes je cenejša); če je mletev količkaj dobra, da 70 kg dobre moke. Kar preostane (30 kg), to bogato pokriva trud za mletev.

Dobljenih 70 kg moke da 40% več kruha, zato se dobi iz 100 kg rži lahko 100 kg kruha in 1 kg kruha stane toliko kot 1 kg rži, torej 22 vin., katerim treba prišteti še stroške za peko, 5 do 6 vin. za 1 kg. En kg dobrega kruha ima torej veljati 28 vin.

V resnici je pa kruh zelo pogostoma prav slab in stane 36 do 40 vin.

Iz teh primer razvidimo jasno in morajo razvideti tudi meščani ter velika masa delavstva, ki kupuje kruh, da cenenega kruha ni iskati pri kmetu, ampak pri krušnih obrtih. Tu tičijo še velike napake, tukaj se mora naseeliti napredek, izboljšanje, kultura, cene žita so čisto postranska stvar. — Kdor pripisuje pa kmetu krivdo, da je kruh tako drag, ta pokaže le svojo nespamet in nepoznanje resničnih razmer.

Ako bi se bil pred dobrimi 70. leti angleški tkalec Rihard Cobden (Kobden) nekoliko potrudil in študiral, kako majhen vpliv da imajo žitne cene na ceno kruha, gotovo bi bil prišel do spoznanja, da odprava carine na žito ne more znižati cene kruhu.

Toda nesrečni Cobden ni hotel računati, kakor smo danes računali mi, ampak vrgel se je nalik divjemu mrjascu le na žitno carino. — Zmagal je — Angleži so odpravili carino (col) na žito, cena žita je padla globoko doli pod proizvodne stroške kmeta samega, s tem pa je bilo tudi zadavljeno in uničeno celo nekdanje cvetoče kmetijstvo na Angleškem in je še danes. — Cene kruha pa zato na Angleškem niso padle, kajti pri kruhu igrajo odločilno vlogo pekovski dobički, ne pa cena žita. Predlog Riharda Cobdena, s katerim je prodril leta 1838. v angleški zbornici, je škodoval angleškemu kraljestvu veliko bolj, nego vse vojske, ki so jih vojevali Angleži.

Ker je nazadnjaštvo v pekarstvu mednarodno, zato ima tudi Anglija in celo Amerika, četudi so cene pšenice grozotno nizke, vendarle drag in tudi zelo slab kruh.

Živinozdravniško vprašanje.

1. V zadnjem času se je pri nas večkrat priporočalo zdravljenje z bisulinom zoper bolezen krav na spolovilih. Povsod se to zdravljenje ni sponeslo. Šola na Grmu in nekateri drugi posestniki na Dolenjskem so ga poskusili brez uspeha.

Prav zanimiv poskus je opazovala visoka kmetijska šola na Dunaju. V kraju Grossenzersdorf ima šola kmetijsko posestvo. Tam je zbolela za katarom na spolovilih mlada telica. V treh dneh so imele bolezen vse krave prav z očitimi znaki: notranja kožica (vagina) je postala rdeča, pokazali so se mali mozolčki in navadni beli tok, najbolj gotovo znamenje bolezni. Živinozdravniki so precej pričeli krave zdraviti z bisulinom. Toda že četrty dan so opazili, da so bile krave zastrupljene. Bolezen je postala hujša, nastala je huda vročina, jesti niso marale, množina mleka je zelo padla.

To zastrupljenje se je moglo izvršiti le po živem srebru, ki je v bisulinu, ker voli in mlada živina, ki je bila v istem hlevu in dobivala isto krmo kakor krave, ni prav nič kazala znamenj bolezni. Ustavili so torej v osmem dnevu zdravljenje z bisulinom in poskusili z drugim, bolj uspešnim sredstvom. — Za male gospodarje na deželi bo zdravljenje z bisulinom skoro nemogoče, ker naši gospodarji skoroda ne morejo tako paziti na snago, kakor se zahteva za ugoden uspeh. Tako vsaj trdijo naši veččaki. Sicer pa mine ta bolezen za nekaj mesecev sama od sebe.

2. Kmetom je splošno znano, kako težavno je pitati stare plemenske svinje. Če jo še tako dobro pitaš, se ti začne bukati, en teden skoro ničesar ne je, da je vse delo zastoj. Nekateri gospodarji so dali take svinje kastrirati, popraviti, kar se pa ne more priporočati. Veliko živali pogine vsled operacije. Če pa tudi operacijo srečno prestanejo, hujšajo dolgo časa in se le malo popravijo.

Zdaj pripoveduje dr. Grimm, da se temu prav lahko odpomore. V severnih deželah je že dolgo navada, da ozdravijo to bolezen s šroti, s katerimi zajce ali tiče streljajo. To sredstvo je brez bolečin in vpliva gotovo. V Gornji Avstriji ga je začel izvrševati živinozdravnik L. Ruml. Dobiti se mora zato posebna cev ali jo gospodar napravi doma. Izdeluje take cevi tvrdka Hauptner v Berlinu. Naročiti se morejo tudi pri kmetijski družbi na Gor. Avstrijskem. Morebiti bi kazalo tudi naši kmetijski družbi, da jih naroči. Ravna cev stane 4 K 50 vin., vpognjena 6 kron. Ko se spozna bukvost, se ta cev razkuži v vreli vodi, da se kaka bolezen ne prenese na žival in dobro z maščobo namaže. Potem se vzamejo svinčena zrna, šroti, najboljše št. 2, in

sicer 8 do 10 za svinjo, težko do 50 kg, 15 do 100 kg, 20 za težje. Zrna se razkužijo v vreli vodi, cev se kolikor mogoče globoko notri vtisne in se z betonom zrna notri spravijo. Taka žival se več ne buka in se prav dobro redi. Nevarno bi znalo le postati, ako bi premalo na snago pazili. Nekateri kmetje so pa vzeli za lešnik debelo železno kroglico, jo razkužili, z maščobo obdali in kar s prstom notri spravili. Prvi način je gotovo veliko boljši. Gotovo pa se morajo roke prav dobro z milom omiti, predno se prične. Tudi razkuževanje v vreli vodi je zelo velikega pomena.

Ne v Ameriko!

Še vedno se ni ustavil beg ljudi v Ameriko. Iz krškega glavarstva je šlo od leta 1903 do 1912 z uradnim dovoljenjem 3121 ljudi, letos v štirih mesecih pa 137. Koliko jih je šlo brez dovoljenja, ni znano, število pa gotovo ni bilo majhno. Iz Galicije je šlo v zadnjem času do 300.000 ljudi. V Kanadi ni bilo pred nekaj leti še prav nič Rusinov. Zdaj jih je bilo že lani tam 159 tisoč. Letos so dobili novega škofa. V Ameriki sami se pa že kažejo znamenja, da bo dobri zaslužek kmalu pojenjal. V zadnjem mesecu je nastala v američanskih mestih velika denarna kriza. Tovarne in banke so v velikem številu propadle. Bogatini se bojijo za denar in ga tiščijo raje doma. Angleži so le v Kanado posodili 6000 milj. K. Zdaj se pa Kanadcem tako godi, kakor gospodarjem, ki imajo preveč dolga. Naj se še toliko upira, naprej ne more. Angleški denar so prejela mesta, železnice, banke in uprave raznih podjetij. Zdaj morajo šteti vedno visoke obresti. Zaupale so preveč v svojo srečo in cvetočo prihodnost, pa ne gre tako, kakor so mislili. Zdaj svojih obveznosti ne morejo izpolnjevati.

Pri takih priložnostih se kaj rado delo ustavi. Najprej se začne v tovarnah železa in jekla. Če delo poneha, kaj bodo počeli naši ljudje?

Zivljenje je tam tako drago, da še v dobrih časih pridni delavci komaj shajajo. Znano je, da velika večina mladeničev pride tam ob vse.

Slovenski starši, kako morete otroke v Ameriko puščati? Skoro gotovo bodo tam veliki trpini, na slabšem, kakor hlapci doma. Njih otroci pogosto še križa ne bodo znali delati. Ko bi ostali doma, bi si gotovo toliko prave sreče pridobili kakor v Ameriki. Ti bi pa lažje zapustili dolino solz. Dokler moreš, brani svojim od doma. Če pa že gre kdo v Ameriko, naj se v Ljubljani vselej zglaš pri Rafaelovi družbi, predno gre k agentu. Pred kratkim se je primerilo, da je agent za karto račun 84 kron več kakor je stala. Zastopnik Rafaelove družbe gre z izseljencem k dotičnemu agentu in gleda, da se vse pravilno izvrši.

Iz amerikanskega življenja.

Znano je, kako vleče Amerika nase ljudi iz Evrope. Znano tudi, da je v Ameriki dežela dolarjev, kjer imajo vsi le želje po bogastvu. Kdor si je kaj pridobil, postane na svoje ponosen, skoro bolj ponosen, kakor nekaj kralji na svoja kraljestva. Ta želja po uživanju in časti se kmalu tudi nižjih prime, čeprav ni veliko dolarjev v žepu. — Nekaj čisto navadnega je v mestih, da pomočnik ali kak nižji uradnik en sam večer za gledališče in eno pojedino v najbolj elegantni gostilni zabije zaslužek celega tedna. Gospodične v pisarnah in prodajalnah hočejo kakor pri nas veljati za velike gospe. Vse se natakne na obleko.

Življenje se je zelo podražilo. Še pred nekaj leti ni imelo meso v Ameriki skoro nobene vrednosti. Zdaj se seka po mestih veliko dražje kakor pri nas. Ni čudno, če pošljejo naši Amerikanci zdaj le malo domu.

Na kmetih živijo še zdaj v Ameriki prav dobro. Amerikanci ljubijo po navadi Nemcev in Angležev obilo mesa. Ze pri zajutru mora biti kos mesa ali slanina. To bi radi jedli tudi naši ljudje, pa se ne shaja. Za zdravje je pa gotovo boljše, da se zjutraj kislo zelje in potem žgance z mlekom, kakor obila mesna hrana dá na mizo. V Ameriki mora biti zjutraj vselej tudi kaka jed iz jaje, opoldne meso, zvečer pa več vrst mesa, ena sama je premalo.

Pri vsakem kosilu, pri južini in večerji mora biti na mizi maslo. Pri jedi popijejo tudi veliko smetane in mleka. Sploh se mleka in mlečnih izdelkov na kmetih veliko več porabi, kakor v Evropi. Našim ljudem se bo zdelo to skoro nemogoče. »Kako pa morejo potem shajati,« bodo rekli.

Amerikanski kmetje porabijo jako malo alkoholnih pijač. V mnogih državah je prodaja piva, vina in žganja popolnoma prepovedana. V teh srečnih krajih se ne toči pijača, ki bi imela alkohol. Prav v vseh državah je pa prepovedana prodaja opojnih pijač v nedeljo. Pije se torej v Ameriki veliko manj, zato so pa ljudje bolj zdravi, trdni, zanesljivi in bogati. Amerikanski kmet je gospod. K nagli povzdigi amerikanskega gospodarstva je prav veliko pripomoglo trezno življenje kmetov. Ker za pijačo ne dajo, si lahko kaj drugega privoščijo. Pri nas pa ječi štiri petine gospodarjev pod težo dolgov, katere je pogosto pijača zakrivila.

Delavci so jako dragi. Dobrega človeka ne dobiš izpod več sto kron na mesec.

Število goveje živine se zelo hitro množi. Pametni Amerikanec ne gleda na barvo ali na zunanjo postavo pri kravi, zanj je glavno vprašanje, da veliko nese. Gleda se najbolj na mlečnost in šele potem na naglo rast. Vpeljali so veliko holandskih in friških krav, takozvano nižavsko živino. — Če krava do-

bro molze, se mu krme prav nič škoda ne zdi. Vedo dobro, da krava ne dá niti pri najboljšem senu posebno veliko mleka. Za močno molžo mora dobiti krava močno krmo v žitu, tropinah, pesi in krompirju. L. 1911. je imela taka nižavska krava nad 11.000 litrov mleka. — Mleko nižavskih krav nima posebno veliko tolšče. V tem se pa odlikujejo krave Jersi iz Angleškega. Tolšča pri mleku Jersi-krav znaša 5,8%, kar je res izvanredno. Dobili so kravo, ki je imela v enem letu 3240 kg mleka s tolščo 5,8%, torej bi samo od te krave dobili 217 kg masla v enem letu.

Ker so delavci tako dragi, zida Amerikanec malo in dobro. Pri naših hlevih mora imeti vsaka krava toliko prostora, da prav lahko pleše, kakor hoče in buha svojo sosedo, če ji ni po volji. Amerikanec pa postavi toliko živine v hlev, da druga zraven druge stoji in nima prostora se v stran umikati. Naši veččaki pravijo, da je za eno kravo zadosti 1 m prostora, Amerikanec pa meni, da je tudi to preveč. Staje so zelo kratke. Ker so krave tako gosto postavljene, da morajo druga ob drugi stati in se je skoro tišči, pada blato od njih naravnost v precej globok jarek. Ravno zaradi tega gre jako malo nastilja, ker je ležišče vedno suho. Nastilja se s siamo ali žaganjem.

Da krave krme ne raztresejo, imajo nizke jasli. Krava mora svojo glavo spraviti skozi posebno ozko pripravo, predno pride do krme, in jo ravnotako tudi nazaj spraviti. Niti ena bilka ali eno zrno krme se ne sme izgubiti. Kdor na malo pazi, bo veliko imel.

Hlevi imajo zgornje prostore za pripravo krme. K tem prostorom se kar cesta napravi in potem se krma zgoraj zmeša ter vrže skozi posebno luknjo naravnost pred kravo. To je skoro prav tako, kakor so imeli pri nas v prejšnjih časih in imajo še zdaj skoro povsod. V Ameriki so napravili tudi posebno lije iz desk, da pride krma naravnost v jasli pred kravo. Tam krmijo večinoma po množini mleka in določijo za vsako žival posebej, koliko krme naj dobi. Če žival krme ne izplača, se izpita in proda.

Večji posestniki molzejo povsod z električnimi stroji, mali morajo še z roko shajati. Kravam dajejo največ lucerno — nemško deteljo, katero tudi naši kmetje poznajo kot dobro krmo. Tudi za mačji rep imajo veliko njiv. Lucerna uspeva prav dobro, travniki so bolj slabi in zanemarjeni.

Da bi imele krave tudi pozimi veliko mleka, vkisajo zeleno krmo v ensilažah, kakor smo že poročali. To je prav tako ravnanje z deteljo, kakor pri nas s kislim zeljem. Od Amerikancev, katerim se je to kisanje prav dobro sponeslo, so se naučili tudi Evropejci.

Če povzamemo ves nauk iz tega, bomo rekli, da so prišli Amerikanci tako daleč s svojim gospodarstvom, ker so trezno živeli in porabili ves napredek moderne učenosti tudi za kmetijstvo.

Tržni pregled.

Obrača se sreče kolo, zdaj so borzjanci spodaj. Denarja ni več zadosti. Vtaknili so milijone v nove tovarne, osnovali kartele, zdaj pa kupčija ne gre naprej. Vse borzne vrednosti gredo nazaj. Državni papirji so v ceni tako padli, kakor gotovo že 20 let ne.

Kriza ni le pri nas, ampak tudi drugod. Na Nemškem je hotela država pri domačih bankah dobiti 225 milj. M posojila. Drugače so navadno podpisali domačini 5- do 10krat toliko, kakor je država želela. Zdaj so bili vsi Nemci pripravljene vzeti le 110 milj. M domačega dolga. To se toliko pravi, kakor da državi lastni ljudje več ne zapajo. Na Nemškem in Laškem so francoski kapitalisti svoj denar odpovali in ga drugam izposodili. Pri nas imamo pa vedno hujšo stisko. Če se vpošteva, da bo morala država dne 1. marca 1913 v gotovini izplačati 100 milijonov po imenski vrednosti, vidimo, da nesejo avstrijski državni papirji zdaj čez 6% na leto, ker zdaj je kurz teh papirjev, ki bodo v kratkem izplačljivi, zelo nizek.

Prav občutno se to pozna pri mestnih hranilnicah. Ljubljanska mestna je imela lani 166.420 K 78 vin. upravnega prebitka, vendar je imela lani vsled kurzne izgube 107.241 K 63 vin. izgube. To kurzno izgubo so imele vse hranilnice, ki imajo veliko državnih papirjev.

Za kmeta se pa ni dosti na bolje obrnilo. Cene kmetijskim pridelkom so od lani zelo padle. Priobčujemo nekaj cen leta 1912. in 1913. v gold. za 100 kg ali v K za 50 kg.

	1913	1912
Pšenica	12-56	12-59
rž	9-73	10-98
ječmen	9-09	10-90
oves	10-76	11-02
krompir	3-04	5-67
fižol	13-25	15-12
	117-50	306-67

Pač pa obeta letina prav dober pridelok. Na slabih njivah škoduje zelo črv. Pesa je v nekaterih krajih zato vsa končana. Splošno pa moramo reči, da je še dosti dobro. Pšenica je bila spomladi tako slaba, da so mnogi že obupali. Vsled suhega vremena v maju in večini junija so si pa žita prav dobro pomagala.

Naši kmetje so pa veliko prehitri. Komaj ni bilo par dni dežja, pa so začeli obupavati in živino naprej riniti. Seveda je cena goveje živine vsled tega nespametnega ravnanja precej padla. Na Dolenjskem je to ravnanje seveda umljivo. Travnikov je malo, večinoma krmijo poleti živino z deteljo. Če ta ne raste, bo kmetu gotovo zmanjkalo čez zimo.

Cene mlečnim pridelkom so šle zelo nazaj. Sir ima precej slabšo ceno kakor lani. Maslo je padlo pri kg za 30 vin. do 1 K. Čudno to ni. Ze prve mesece letošnjega leta so pripeljali v

Avstrijo 2600 vagonov tujega masla ali vsak dan do 18 vagonov. K našim odjemalcem v Primorju silijo vedno bolj tujci iz severa. Na Dunaju so vsled ogrskega masla in obilne množine avstrijskega masla cene precej nizke. Vse tišči v Primorje. Lahki iz kraljestva, Ogrji, Nemci in Čehi. Pri tem so še na boljšem kakor mi. V Primorju imajo Čehi in Nemci svoje banke, tovarne, kupčije in druga podjetja. Vsak priporoča domače blago. Mi nimamo skoro nikogar. Čas je že, da bi se vse mlekarne bolj tesno združile. Mleka ne bodo nikakor vozili iz Gornje Avstrije ali Moravske v Trst. V tem smo mi gospodarji. Kako umestno bi bilo, da bi se vse mlekarne v deželi domenile, da ne dajo ne masla ne mleka nikomur, kdor pri nas vsega ne vzame. Tako bi se brez vinarja škode rešila huda nevarnost, ki preti vsled tuje konkurence našemu mlekarstvu. Čim dalj to odlašamo, težje bomo načrt izvedli. Toda uresničiti se mora. Menda bo vsak imel toliko čuta za splošni blagor, da ne bo temu nasprotoval.

Kranjska prodaja na tuje tudi velike množine sena, fižola in lesa. Skupna vrednost znaša na leto nad 10 milijonov kron.

Kjer se je osnovalo posredovanje umetnih gnojil in poraba gnojnice, se skoro še enkrat toliko dobi od pridelkov kakor poprej.

Na Dunaju je podjetni stavbenik zidal eno največjih palač, ki je stala blizu 5 milj. kron. Krasne prostore na najlepšem kraju mesta je dal raznim prodajalcem, kavarnam in drugim podjetjem. Nobeden ne bi plačal najemnine, temveč le določene procente od skupička. Stranke je prav lahko dobil. Vendar ni šlo. Dolg je narastel veliko čez 4 milj. kron. Junija je bilo vse prodano za nekaj čez 2 milijona kron. Revni mož je zgubil svojo srečo in vse svoje premoženje. Kako nevarno je iskati novih potov, četudi se človeku zdi, da ne more napačno iti.

V severni Ameriki vedno bolj pada število živine. Le v Kanadi je padlo število v par letih za dobra dva milijona glav. Prej so imeli 16 milijonov, zdaj le še 14 milijonov. Število prebivalstva se pa na leto skoro za 1 milijon pomnoži. Tudi v Nemčiji so lani veliko manj živine našli kakor l. 1911.

Srbija je lani prodala v Avstrijo vso množino živine, katera ji je dovoljena, 15.000 govedih in 50.000 prašičev. Rumunija ima dovoljenih 20.000 govedih, 90.000 prašičev in 100.000 ovc. Vpeljala je pa le 7614 govedih, 4237 prašičev in 2711 ovc. Kakor zdaj kaže, ne bo mogla Rumunska vse dovoljene množine k nam spraviti, ker nima živine.

Prav veselo pa napreduje naš izvoz živine. Leta 1912. so prodali na tuje goveje živine za 35.388.449 kron in mesa za 5.553.023 K. Le lani se je povzdignil ta izvoz za 20 milijonov kron. Na tujem smo pa kupili za 27 milj. K živine in 7 milj. K raznega mesa.

Kupili smo v Švici, Nemčiji in na

Holandskem 12.000 najboljše plemene živine. Iz Argentinije l. 1912. niso smeli mesa v Avstrijo uvažati. Pač pa so Srbi razen že imenovane množine poslali še 46.000 q mesa.

Dne 23. junija je bilo na Dunaju 4481 glav goveje živine. Prodajali so voli nemške: Ia po 106—114, IIa po 98 do 104, IIIa po 88 do 97, izjemno 122. Ogrske sive: Ia 98 do 108, IIa 92 do 96, IIIa 88 do 90, izjemno 114. Ogrske rdeče: Ia 106 do 124, IIa 98 do 105, IIIa 88 do 96, izjemno 128. Bike: Ia 96 do 104, IIa 82 do 94. Krave: Ia 90 do 100, IIa 72 do 88.

Kako velika goved more postati. Letos so na razstavi merili vola v Gustrodu na Meklenburškem. Dolg je bil 3:20 m, visok 2:1 m, tehtal je 1950 kg. Človeku se zdi skoro nemogoče, pa je vendar resnično. Izredila ga je neka ženska.

Prašičev je bilo 24. junija na Dunaju 17.697. Prodajali so mlade 140 do 148, debele 114 do 116. Cena je še vedno dobra, dasiravno gre počasi nazaj.

Zita se obeta povsod zelo veliko. Cene se vendar držijo. 24. junija so prodajali najboljšo ogrsko pšenico po 11:45 do 12, domačo 10:45 do 11, rž najboljšo 8:85 do 9:10, navadno 8:80 do 9:05, ječmen 8:60 do 8:85, ječmen za krmo 7:50 do 7:80, oves najboljši 10:45 do 10:95, navadni 9:35 do 9:85, turšico 8:20 do 8:58.

Seno ima dobro ceno. Na Dunaju se prodaja 1 q po 7 do 8 K. Nikar pregodaj mrve prodati, če se dobro ne plača.

Kje tiči vzrok draginje pri živilih?

Že dolgo vrsto let se trudi bivši poslanec in velemlinar Vincenc Till v Brucku ob Muri za prospeh kmečkega stanu v Avstriji, ki tako strahotno propada in se zadolžuje. Iz premnogih njegovih govorov in pisanih člankov podajamo danes sledeče misli.

Vzrok splošne draginje je celokupna obrt z živili.

Vse obrti lahko razdelimo v dve skupini: v take, ki morajo med seboj tekmovati (konkurirati) in ki se težko združijo v kartele, ker se jim kupujoče občinstvo lahko izogne. Sem spada večina obrtnikov, tako mizarji, ključavničarji, kovači, kolarji, krojači, čevljarji, knjigovezi itd. V drugi skupini pa so obrtniki in trgovci z živili. Ti delajo za vsakdanjo potrebo. Ljudstvo se jim ne more izogniti, je odvisno od njih; to okoliščino pa porabijo ptiči, sklenejo med seboj obvezne kartele, s pomočjo katerih pritiskajo pri nakupu cene po možnosti navzdol, pri prodaji pa jih privijajo neznansko visoko. To velja v prvi vrsti o veleobrtnikih in trgovcih naštetih branž, ki so nekaki jastrebi in roparske veleujede med ljudstvom, do čim igrajo manjši obrtniki primerno manjše vloge skobcev in srakooperjev

med ptičjo jato priprostega ljudstva. Poleg svojevoljnega odiranja pa škodujejo te obrti z živili ljudstvu tudi s svojim obrtno-tehničnim starokopitarstvom in nazadnjaštvom, ker ne čutijo potrebe vpeljati v svojih delavnicah časa primernih izboljšav.

Ljudstvo je prisiljeno kupovati za drag denar tudi slaba živila, čemu bi potem vpeljal obrtnik drage izboljšave?

Sem spadajo obrtniki z živili: gostilničarji, mesarji, peki, branjevci in kramarji, h katerim prištevamo tudi žitne trgovce.

Število obrti v prvi skupini stoji s številom obrti v drugi skupini v razmerju 200 : 130, to je na vsakih 200 obrti prve vrste pride 130 obrti z živili v Avstriji. Če pa pogledamo število oseb, zaposlenih v obeh skupinah, potem vidimo, da je zaposlenih v prvi skupini 1100 do 1200 oseb, v obrtih z živili, ki jih je sicer relativno, t. j. primeroma manj, pa je uslužbenih 1200 do 1300 oseb. Vsa ta števila so le sorazmerna ali primerjalna števila. ▲ že iz njih izprevidimo, da ima v obrtih z živili opraviti veliko preveč ljudi. Vse to delo bi prav lahko opravila tretjina ali celo četrтина teh oseb. Vzdrževanje tako velikega števila ljudi, ki so po nepotrebnem v obrtih, zahteva velike zneske, te pa mora plačevati ljudstvo, prisiljeno po kartelih obrtnikov z živili. To karteliranje in obrtno nazadnjaštvo ter z njima zvezano izsesavanje ljudstva je najti po celem svetu, je mednarodno, dasi tudi ne povsod enako močno razvito. Zelo močna opora za celo obrt z živili je tisk, dnevno časopisje, ki se ne naveliča obdolževati kmetijstva vse krivde in mu neprestano očitati, da je le poljedelec goljuf in odrtnik. Seveda pa uredniki takih časopisov dobro poznajo resnične razmere in vedo, da se nahajajo kmetje sami v žalostnem gospodarskem položaju; dobro vedo, da nimajo kmetje sami nobene vpliva na cene žita in kruha, klavne živine in mesa, da nimajo nobenega neposrednega stika s konsumenti, t. j. uživalci njihovih pridelkov. In zakaj zabavljajo judovsko-liberalni in demokratski listi čez kmete? Stvar je silno enostavna. Takim listom gre le za »kšeft«; zaslužiti čim več denarja jim je edini smoter. Za njihove zabavljice nad kmetom - »oderuhom« jih krasno plačujejo gostilničarji, mesarji, peki, branjevci in borzijanci (t. j. goljufni špekulantje na borzahi) s tem, da te liste naročajo, priobčujejo v njih svoje anonce (naznanila), da drago plačujejo smotrene (tendenčne) članke in na podobne načine.

Poleg časopisja ima pa obrt z živili še drugo mogočno oporo v izvoljenih poslancih v razne zastope, bodisi v občinskih odborih, v deželni in državnih poslancih. (Hvala Bogu, da delajo slovenski deželni in državni poslanci v tem oziru častno izjemo, toda koliko je v Avstriji še kronovih, katerih poslanci zaslužijo V. Tillove očitke v polni meri! Tudi marsikak slovenski občinski od-

bor bi se morda lahko postavil v eno vrsto s protiljudskimi zastopniki ljudstva?) Pri volitvah še marsikje po Avstriji gospodarji birt, mesar, pek, kramar in trgovci, kakor je svoje dni izključno paševal po Slovenskem. Še zdaj imajo ti ljudje tudi pri nas tu in tam največji vpliv, so najpremožnejši, pa tudi najdrznejši, mnogi volilci so odvisni od njih, tako da morajo ravnati na komando ali pa: gorje jim! Zato pa sedi v marsikakem obč. odboru, v marsikaki deželni zbornici, zlasti pa v državnem parlamentu na Dunaju in v Pešti cela četa karteliranih izkoriščevalcev ljudstva ali njihovih prijateljev; zato tožijo vlade marsikje, da avtonomne korporacije (občine, dežele) v vprašanih aprovizacije ali oskrbe ljudstva z živili niso nič vredne ter popolnoma odpovedo. Koliko je bilo zadnja leta pisarjenja in govoričenja o draginji, koliko draginjskih odsekov po deželnih zborih in v državnih zbornici je »delovalo«, uspeha pa ni bilo — nobenega. Od židovskih kramarjev voljeni poslanci so dobili enostaven migljaj: Če sklenete kaj proti našim koristim, Vas vržemo pri prvih volitvah skozi vrata!

Prizadeti liberalni poslanci, ki se tako radi imenujejo »neodvisne«, so poslušali in vse gibanje proti draginji je lepo zaspalo.

Pograjati je lahko, poročete, predlagaj raje odpomoč! Takole predlaga V. Till. Iz zgodovine vemo, da se proti kartelom birtov, mesarjev, pekov in podobnih s postavnimi sredstvi in predpisi ne dá veliko doseči. Edino sredstvo zoper to odušsko gospodarstvo je konkurenca; pri mesarju, peku, branjevcu pa je najuspešnejše pa tudi najenostavnejše sredstvo — »državni monopol«, t. j. da ima država edino pravico prodajati kako blago, kakor je pri nas v Avstriji monopol za tobak, sol in ga hočejo vpeljati tudi za vžigalice.

Toda proti državnemu monopolu za meso, kruh in druga najvažnejša živila bi bila večina ljudstva, češ: država ni zmožna izvrševati teh obrti dobro in umno, tudi bi utegnila premočno napeti zraven davčni vijak. To naziranje, meni V. Till, je sicer zmotno, pa ker že obstoja, ne škoduje veliko, ako se medtem oprimemo drugega sredstva, ki tudi vodi do cilja. Ta pot nosi kazalo: »Kmetovalec ne prodajaj več klavne živine, ampak le meso, ne več žita, ampak le moko in kruh!«

Kmetje bi morali torej sami vzeti v roko izpremembo surovih pridelkov v gotova živila, potem šele bi prenehale krivice in kmetovalci bi odločevali sami nad ceno za živino, oziroma meso in za žito, oziroma za moko in kruh. To izpeljati ni tako težko, kakor je videti na prvi hip.

Že obstoječe c. kr. kmetijske družbe, meni Till, bi bile v vsaki deželi centrale ali središča za izpeljavo tega predloga. (»Zadružne zveze« bi nemara to nalogo izvršile veliko sijajneje. — Opomba uredn.) Po vseh mestih in trgih bi morale biti primerne tržnice za

živila, kjer bi se prodajala vsa živila. V te tržnice bi oddajali kmetje svoje pridelke, ki bi se kupujočemu občinstvu po določenih stalnih cenah naravnost prodajali ali pa — kakor pri živini in žitu — preje izpremenili v meso, moko in kruh.

Vsa uprava teh tržnic bi morala biti v rokah kmetov. Ceno glavnih pridelkov — živine in žita — bi moral določiti vsako leto sproti parlament, oziroma vlada in potrditi cesar; določiti pa bi se imela ta cena edinole na podlagi proizvodnih stroškov v domači deželi ali državi, brez vsakega ozira na kupčijo v inozemstvu in na svetovnem trgu.

Svojevoljno uvažanje in izvažanje živine, žita itd. je prepovedano in ga zamore dovoliti le vlada od slučaja do slučaja pod gotovimi pogoji. Uvažati in izvažati smejo le vrhovna upravništva tržnic. Carina za kmetijske pridelke nima potem več pomena in se odpravi. — Uprave vseh tržnic cele države so med seboj vedno v zvezi. Če ima kaka tržnica blaga preveč, ga odda drugi, ki ga ji primanjkuje. Če se v celi državi potrebuje kakega blaga sploh več na leto, nego se ga doma pridelala, potem nakupijo centralne uprave v zvezi z vlado potrebno množino zunaj cesarstva. Ravnotako se proda tudi blago, ki se ga doma ne potrebuje. Če se kakega blaga v naši monarhiji pridelala ponavadi veliko več, nego se ga more porabiti doma in se ga ne more prodati za pošteno ceno zunaj Avstrije, potem je treba zmanjšati dotično produkcijo (proizvajanje).

Uprave tržnic morajo biti med seboj vedno v zvezi ter obveščati neprestano proizvajalce (kmete) o množini potrebnega blaga, tako da sta produkcija in potreba vedno natančno orijentirani.

Uprave tržnic izvršujejo posamezne posle (mesarijo, branjarijo, mokarijo, pekarijo itd.) kot obrti, ki jih naznanijo pristojni oblasti in plačajo običajne davke, ne uživajo pa kakih posebnih prednosti pri pošti, železnici ali drugačnih subvencij (podpor). S tržnicami bi morale biti v zvezi tudi ljudske kuhinje, kjer bi dobilo nižje ljudstvo poceni dobre gorke hrane. Vse naprave bi morale biti po možnosti praktične; prodaja marsikakega blaga, n. pr. kruha, jajec, sadja, krompirja, moke, gresa, pšena in podobnega bi se dala izvrševati s pomočjo avtomatov (priprav, pri katerih vržeš denar v odprtino in dobiš blago takoj ven naštetu ali natehtano). Prodajne cene bi morale biti take, da bi se režijski (t. j. upravni) stroški popolnoma pokrili; morebitni preostanek bi se porabil za kritje elementarnih nesreč. Kmetje bi lahko oddali tržnicam tudi žito, ki ga potrebujejo za lastno domačijo in dobili za to od tržnice moke in mesa. Meso bi se prodajalo po vseh tržnicah, prekajeno meso in klobase pa bi se izdelovale le v ugodnih krajih pod strogim nadzorstvom in dovažale potem tudi drugim tržnicam. Žito bi dajale

tržnice mlet domačim mlinarjem v akord (to je proti določenemu plačilu za vsakih 100 kg žita), mlinarji bi si morali oskrbeti dobre stroje in bi bili pod strogo kontrolo.

Zasebniki bi smeli izvrševati svoje obrti kot doslej in kupovati živino, žito in drugo od kmetov, blago predelavati in ga prodajati. Število gostilničarjev pa bi se moralo močno skrčiti.

Taka preskrba ljudstva z živili bi imela za posledico veliko prednost, da bi namreč dobili kmetje za svoje žito in živino ceno, s katero bi lahko izhajali in bi bil obstoj kmečkega stanu zagotovljen. Ako se odpravijo sedanje napake v mesarski, mlinarski in pekovski obrti, se bodo lahko zvišale cene klavni živini za 15 do 20% (od sto), cene mesa pa pri tem še znižale za 15 do 20%; ravnotako bo lahko dobil kmet za svoje žito 30% več nego sedaj, imeli bomo pa kljub temu za 40% cenejši kruh. Nesorazmerje med žitom in ceno kruha je namreč sedaj ponavadi tako gorostasno, da nima cena žita skoro nobenega vpliva na ceno kruha. To hočemo prihodnjic dokazati.

Pri ureditvi narodno-gospodarskih razmer moramo iti v prvi vrsti za tem, da se pridelovanje glavnih živil zasigura (zagotovi), njihova cena je šele vprašanje druge vrste. Produkcija (proizvajanje) pa se zamore zagotoviti le s tem, da se pridelke primerno pošteno plača in pa z dobrimi prometnimi sredstvi spravi naprej v svet. Zato je pri cenah živine in žita vsaka bojazljiva varčnost in skopost popolnoma neumestna, cela država mora priznati tem prvim pogojem telesnega življenja pošteno in dobro ceno.

Kmetovanje mora postati varna obrt, ki se dobro izplača. Saj pravi pregovor: Če ima zlatov kmet, ima jih čeli svet! Kadar ima kmet denar, lahko živi industrija, obrt, trgovina, ves promet se poživi, kmet lahko redi več in boljše živino, pridelava več in finejšega žita itd., pridelava lahko tudi ceneje svoje blago. Obubožan, zadolžen kmet izgubi veselje in pogum za delo. Kmečki stan je najvažnejši stan v državi, to je edini stan, ki pridobiva ogromne vrednosti s svojim delom iz narave, iz tal. Ta stan se mora ohraniti, se mora negovati kot prvorojenec med otroci. Cela človeška družba, celotna država temelji na kmetijstvu. Če pa kmečki stan le za silo životari — kakor danes —, potem tudi po ostalem telesu cele države ne more pluti zdrava kri. Saj je vendar obrt in industrija pri razpečavanju svojega blaga odvisna v prvi vrsti od kmeta. Če ima kmet denar, da more kupovati, potem imata tudi obrt in industrija zavarovan svoj temelj. Le norec zamore trditi, da so si interesi ali koristi kmečkega in obrtnega (delavskega) ljudstva nasprotni, ravnotako zamorejo zahtevati le bedaki, da se imajo ravnati cene za žito in za živino po ponudbi in povpraševanju, kakor uče navadno takozvani nacionalni ekonomski (narodni gospodarji) na vseučiliških stolicah. Kmetijstvo je obrt kot vsaka druga. Vsako

proizvajanje je industrija in vsako pošteno delo naj prejme zaslužen plačilo. Državna cena za žito se potem ne bo sukala okoli dosežanje lakotne meje od 20 do 22 K za pšenico, ampak se bo zvišala na pravično ceno, ki odgovarja današnjim dragim razmeram, pri pšenici na 26 do 30 K. To še posebno z ozirom na dejstvo, da naš kmet brez lastne krivde robuje drugim stanovom skozi dolga desetletja, ker mora prodajati žito globoko pod lastnimi proizvodnimi stroški in si je tako nakopal na glavo dolgov nad osem milijard! Kmetu se mora omogočiti, da polagoma poplača svoje dolgove, drugače bo enkrat joj! ne samo njemu, ampak tudi lahkoživemu meščanu in celi državi. Za ostali, ne kmetujoči del ljudstva je cena določena po državi brez najmanjše škode, ker bo kljub višji ceni žita kruh vendarle mnogo cenejši, nego je danes, poleg tega pa tudi boljše kakovosti.

Ali je bil Rihard Cobden velik narodni gospodar?

Angleški katun-fabrikant, R. Cobden v Menčestru je predlagal l. 1838., da se odpravi carina na žito. Mož sicer ni bil izobražen, a imel je gladek jezik, velik govorniški talent in posrečilo se mu je, da si ni bil prijatelj delavstva, ampak liberalec in zastopnik gospodarskega individualizma, ki je šel v prvi vrsti le za korist svojo in tovarišev mu bogatašev, posrečilo se mu je, da je pridobil večino ljudstva za svoj predlog: carino na žito so odpravili in cena žita je padla globoko pod proizvodjalne stroške. Cobden je dobil državno nagrado v znesku 100 tisoč funtov šterlingov (po naše okrog 2 milijona 400.000 kron) in postavili so mu celo vrsto spomenikov. Če greš na cesarski Dunaj, naletiš celo tam na ulico, ki nosi ime menčesterskega liberalca — Cobdena. Kdaj bi bili morali že prekrstiti to ulico!

Angleški kmetovalci so morali vsled neznosno nizkih žitnih cen opustiti poljedelstvo in mnogi izmed njih so prišli na beraško palico. In kaj je bil vzrok, da so se nekdanje razmere na Angleškem tako orjaško izpremenile? Cobden in njegovi pristaši so živeli in žive še dandanes v zmotni misli, da postane z odpravo carine žito cenejše in kakor se razume samobosebi, da se zniža tudi cena kruha. Od leta 1838. ima Angleška v resnici zelo poceni žito, ali ima pa zato tudi dober kruh in po nizki ceni? — Tega pa nima! Anglija ima ravno nasprotno zelo slab in zelo drag kruh, tako da se je izjavil londonski župan v jeseni leta 1911. na na Dunaju, da zavida Dunajčane zavoljo dobre vode in dobrega kruha.

Pri nas v Avstro-Ogrski je gotovo potrebno in zanimivo, da si pojasnimo, zakaj ni imel Cobdenov predlog zaželenega uspeha, kajti tudi v naši mo-

narhiji je precejšnje število podobnih bedakov, ki goreče agitirajo za to, da se odpravi žitna carina l. 1917.

Neuspeh Cobdenovega predloga izvira iz napačnega računa, ki ga je napravil on in katerega drugi še danes ne izprevidijo. Kaj je hotel tkalec Cobden doseči? Hotel je pomagati angleški industriji ali veleobrbi, da bi bila zmogljiva za konkurenco na svetovnem trgu, hotel je pomagati tudi sebi, da bi zamogel izdelovati svoje platno ceneje nego njegovi tekmeči v drugih deželah in da to doseže, je hotel preskrbeti svojim delavcem cenejšega kruha, da bi zamogli delati za manjšo plačo.

Do tukaj je kalkuliral (računal) Cobden iz svojega sebičnega ali egoističnega stališča popolnoma pravilno. On je dobro vedel, da sestoji cena platna iz dveh glavnih delov: iz stroškov za surovino, to je lan in pa iz proizvodjalnih stroškov. Bilo mu je tudi docela znano, da odpade od celokupnih stroškov na lan le kvečjemu 15 do 20%, dočim znašajo stroški za delo in drugi stroški do 80%. Zato se je spravil Cobden na velike postavke in je hotel s cenanim kruhom znižati delavske plače.

Toda mi vemo, da obstoji tudi cena kruha iz stroškov za surovo žito in iz stroškov za njegovo izpremenitev v moko in kruh in ti poslednji stroški prekašajo tudi pri kruhu prav bistveno stroške za žito. Ko bi bil Cobden pameten in previden, bi bil gotovo to upošteval in bi si bil moral prizadevati v dosego cenenejšega kruha, da odpravi visoke stroške pri izpremenitvi žita v kruh, tehnične napake, ki se gode pri tem itd., ne pa kar na slepo zaleteti se v malo postavko cene za surovo žito.

Ta zmeta v Cobdenovi kalkulaciji je bila velika, usodepolna zmeta. Če jo je zagrešil Cobden nevede, potem ni bil »velik nacionalni ekonom«, kot ga slavi liberalni svet, ampak zrel za na Studenec (norišnica je tam). Če je pa vedel, da računa napačno in če je imel pred očmi le svoj lastni interes (dobiček) ali popularnost (priljubljenost pri ljudstvu), potem je bil glumač in takim ljudem se ne postavlja spomenikov.

Cobden je bil rojen leta 1804. kot sin revnega najemnika, umrl pa je leta 1865. kot večkratni milijonar v Londonu. Njegov napačni račun je uničil angleško kmetijstvo, prizadel otočni državi neizmerno škodo, prinesel pa ni ljudstvu nikake resnične koristi. Cena žita se mora držati v vsaki deželi in državi v taki višini, da so na vsak način pokriti proizvodjalni stroški. Carina gotovo ni edino pravo sredstvo v dosego tega namena. Kajti carina je samo nekaj pribitek na ceno svetovnega trga. Cene žit, ki se plačujejo na svetovnem trgu, pa niso v nobeni zvezi s proizvodjalnimi stroški našega kmeta.

Ako hočemo torej zagotoviti obstanek kmečkega stanu, oziroma ohraniti deželi proizvodjanje živil, ki jih po-

trebuje sama, potem mora oprostiti naša vlada kmečki stan njegove odvisnosti od takolimenovanega svetovnega trga in skrbeti za določitev poštenih cen kmetijskim pridelkom.

Predvsem se mora onemogočiti vsaka špekulacija (po domače: golju-fija) z žitom in ustaviti svojevoljno uvažanje in izvažanje krušnih plodov ter živine. Na Francoskem so že sklenili in to popolnoma pravilno: »Živila niso trgovsko blago.« Vpeljati se mora preprosto in ceneno posredovanje med kmetom in konsumentom (uživalcem kmečkih pridelkov po mestih in trgih). Če je pridelala kaka dežela žita in živine nad lastno potrebo, potem naj proda vlada v soglasju s kmeti preostanek zunaj dežele; če pa je pridelala dežela premalo, potem naj kupi zopet vlada v zvezi s kmeti potrebno množino v inozemstvu. Švicarji so to vpeljali že davno pri špiritu in nameravajo storiti isto pri žitu. V vseh slučajih zamorejo kmetje v zvezi z vlado preskrbeti celo ljudstvo s potrebnimi živili, ne da bi vmes ribarila in spravljala ogromne dobičke vmesna trgovina.

LAKI, EMAJLI, BARVE, FIRNEZI
ZNAMKE „OREBON“
793
so najboljši. Tovarna Mor. Šumberk.

Steckenpferd-
lilijino mlečno milo

je slejkoprej potrebno potrebna racionalno
negovanje kože in lepote. Vsaki dan povalnice.
Dobi se povsod k 40 vln. 962

Tovarne za Asbestškrlj „Zenit“

družba z omejeno zavezo Mor. Šumberk

dobavljajo najboljši in najcenejši

krovski materijal.

Zastopnik: Zajec & Horn, Ljubljana,
Dunajska cesta 73. 249